

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ AÇISINDAN BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ÖNEMİ VE BİLGİ YEDİEMİNLİĞİ KAVRAMI

Arzu AL¹
Bilal AKGÜNDÜZ²

Öz

Tarih boyunca dünya, doğal kaynaklar etrafında cereyan eden birçok çatışmaya sahne olmuştur. Bugün ise, devlet ve çok uluslu şirketlerin farklı bir kaynaktan pay elde edebilmek için faaliyet yürüttüğü görülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan ekipman ve hizmetlerin ürettiği bilgi, bunun en çarpıcı örneklerinden biridir. Sanayi İnkılabı'nın üçüncü dalgasının başladığı tarihten günümüze kadar bilgi; siyasi, ekonomik, toplumsal ve ideolojik birçok tartışmanın konusu olmuştur. Bu çalışmada, kritik bir güç kaynağı olarak bilgi ve onun uluslararası politik ekonomi açısından önemi sorgulanacak, siyasi ve ekonomik gelişmeleri değerlendirmede oynadığı rol ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Çalışmada ayrıca devlet, şirket ve toplum arasındaki karmaşık ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için bilgi güvenliği, bilgi yönetimi ve bilgi akışının kontrolü ile ilgisi bulunan bilgi yedieiminliği kavramı literatürdeki kıt kaynaklar dikkate alınarak açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Politik Ekonomi, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Yumuşak Güç, Bilgi Yedieiminliği
JEL Kodları: F50, O14, F61

UNDERSTANDING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES FROM A INTERNATIONAL POLITICAL ECONOMY PERSPECTIVE AND THE CONCEPT OF INFORMATION FIDUCIARY

Abstract

Throughout history, the world had faced many conflicts revolving around natural resources. Today though, states and multi-national corporations have been doing calculations to take a piece of a quite different resource: the data produced by the ICT equipment and services. Since the beginning of the third wave of the Industrial Revolution, data has been in the spotlight of political, economic, social, and ideological debates. In this study, data, a crucial power resource that helps us understand the digital world we live in, and its importance to the international political economic perspective questioned, examined and studied with the help of Joseph Nye's "soft power" terminology. In the last chapter, information fiduciary concept related to data privacy, data governance, and the control of data flows surveyed lightly to better understand the importance of information technologies' role in the complex relations between states, corporations, and individuals.

Keywords: International Political Economy, Information and Communications Technologies, ICT, Soft Power, Information Fiduciary
JEL Codes: F50, O14, F61

¹Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, arzu.al@marmara.edu.tr,

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, ATASAREN, bilalakgunduz@gmail.com,

Makalenin Geliş Tarihi (Received Date): 07.05.2021

Yayına Kabul Tarihi (Acceptance Date): 10.06.2021

Atıf (Citation): Al, A. & Akgündüz, B. (2021), "Uluslararası Politik Ekonomi Açısından Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Önemi ve Bilgi Yedieiminliği Kavramı", Ekonomi Maliye İşletme Dergisi, 4(1):75-86

Giriş

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar dünya; doğal kaynakların paylaşımı hususunda büyük mücadelelere sahne olmuştur. Nitekim 1970’li yıllarda yaşanan Petrol Krizi, bu mücadelelerin politik ekonomi için en önemli örneklerinden biridir. Bugün hâlâ endüstri ve endüstrileşmenin temel yapıtaşları arasında gösterilen petrol hem ekonomik hem de siyasî çevrelerce küresel çatışma kavramı kapsamında önemini korumaya devam etmektedir ve bu önem ile uluslararası ilişkiler içerisindeki varlığını sürdürmektedir. Ancak 1900’lerin ortalarında gerçekleşen Sanayi İnkılabı’nın üçüncü dalgası ile beraber uluslararası sistemin ana aktörleri arasında bilginin üretimi, toplanması ve işlenmesi konularında risk potansiyeli yüksek yeni bir çatışma ortaya çıkmıştır.

Küreselleşmenin etkisiyle gelişimi hız kazanan uluslararası politik ekonomi (UPE), günümüzde bağımsız bir disiplin olarak kendine has bir çalışma alanı oluşturmuştur. Bu çalışma alanı içerisinde özellikle bilginin farklı analiz seviyeleri üzerinden incelenmesi verimli sonuçlar doğurmaktadır. Zira UPE, ekonomik ve politik sistemlerin bir arada çalıştığı bir bilim dalı olarak bilgi ve bilgi-iletişim teknolojilerinin tek yönlü değil, hem ekonomik hem de siyasî açıdan devlet, toplum ve birey katmanlarında ayrı ayrı ele alınabilmesine imkan tanımaktadır.

Çalışmamızda, neoliberal paradigmanın öncülerinden Joseph Nye Jr. tarafından ortaya atılan ‘yumuşak güç’ ve anayasa hukuku profesörü Jack Balkin’in geliştirdiği ‘bilgi yedieminliği’ kavramları öne çıkarılarak bilgi ve iletişim teknolojileri ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Çünkü son çeyrek asırda bilgi ve iletişim teknolojileri bir dönüşüme ve gelişime uğrayarak özellikle siyasî, ekonomik, toplumsal ve ideolojik tartışmaların konusu haline gelmiştir. Bu noktada da uluslararası politik ekonomi disiplini karşımıza çıkmaktadır. ‘Bilgi ve iletişim teknolojilerinin güç unsuru olarak politik ekonomide devlete olan etkileri nelerdir?’ sorusuna cevap arayan bu çalışmanın ilk bölümünde, bilgi ve iletişim teknolojileri ayrıntılı olarak anlatılacaktır. İkinci bölümde ise, yumuşak güç kavramı tanımlanacak, bilgi-iletişim teknolojilerinin uluslararası ilişkilerde güç kavramı üzerine etkileri ve yumuşak gücün bu teknolojilerden nasıl etkilendiği ortaya konacaktır. Çalışmanın son bölümünde ise, bilginin üretilip işlenerek ürüne çevrilmesini sağlayan teknoloji firmalarının ‘bilgi yedieminliği’ kavramıyla dijital bilginin emanetçisi olarak kanunî yükümlülükler altına sokulma çabaları açıkça ortaya konacaktır.

1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Bilgi teknolojileri; bilginin işlenmesi için bir şirket, enstitü ya da herhangi türden bir organizasyonun kullandığı ekipman-teknik olarak nitelendirilmiştir (Grauer, 2001: s.7473). Daha açık bir ifadeyle bilgi teknolojileri (information technologies, IT) ya da uzun ve daha kapsayıcı adıyla bilgi ve iletişim teknolojileri (*information and communication technologies*); bilginin gönderilmesi, saklanması, işlenmesi ve bilgiye erişilmesini sağlayan elektronik aygıtlar, donanımlar ve servisler bütününe verilen addır.

Sanayi İnkılabı’nın üçüncü dalgasından sonra internetin ortaya çıkarak yaygınlaşması neticesinde devlet, toplum ve şirketler, yeni bilgi akışları üretmeyi başarmıştır. Başka bir ifadeyle binlerce yılda üretilmiş bilginin tamamından daha büyük bilgi yığınları artık günümüzde saatler içerisinde ortaya çıkarılabilmektedir. 2013 yılı verilerine göre, son iki senede üretilen bilginin dünyada üretilmiş toplam bilgi içerisindeki oranı %90 seviyesinde kaydedilmiştir. Bu oranın takip eden yıllarda da aynı seviyede gerçekleştiği tahmin edilmektedir (sciencedaily.com, 2021). Nisan 2020 itibarıyla dünya nüfusunun yalnızca %59’luk kısmının internet erişimine sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bilgi üretimi noktasında ciddi bir potansiyelin olduğu görülmektedir. 2020 yılında kişi başına düşen bir saniyelik bilgi üretiminin ortalama 1,7 megabayt olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Buna göre kişi başına düşen günlük bilgi üretimi ise 150 gigabayta ulaşmaktadır (domo.com, 2021). 2025 yılına gelindiğinde günlük bilgi üretiminin 463 kentrilyon bayta, yani 2017’deki seviyesinin 185 katına çıkacak olması, bilginin büyüme hızını artırarak

genişlemeye devam edeceğini göstermektedir (raconteur.net, 2021). Son çeyrek asırda dünya çapında özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşen değişim ve dönüşümler, bilgi üretimine olumlu katkıda bulunmuştur. Nitekim bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişiminde iki temel fonksiyon öne çıkmaktadır: bilginin işlenmesi ve bilgi akışının sağlanması.

2019 yılı verilerine bakıldığında, bilginin işlenmesi ve bilgi akışının sağlanması fonksiyonlarını kapsayan teknolojiler için yapılan harcamanın yıllık olarak 3,8 trilyon dolara ulaştığı belirtilmiştir (Gartner, 2018). Bu iki fonksiyonun bugünkü ekonomik hacmine ulaşmasında hem büyük veri ile dijital hizmetler (arama motoru, sosyal medya vb.) hem de yarı iletken çip teknolojileri ve kablolu/kablosuz iletişim teknolojileri kullanılmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yazılım ve hizmet faaliyetleri, ilk bilgisayarın profesyonel hayata entegresinden günümüze kadar yalnızca kendi sektörünü değil, endüstrileşme sürecine girmiş birçok sektörde de kendine yer bulmakta ve dijitalleşmeye katkı sağlamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yazılım ve hizmet tarafı; otel rezervasyon sisteminden büyük veri ile hedef müşteri tespitine, ofis yazılımlarından yapay zekâ ürünlerine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Nitekim bu yazılım/hizmet çözümleri, her yıl dünya ekonomisine yüzlerce milyar dolarlık pozitif geri dönüş sağlayan verimlilik artışlarına imkân tanımaktadır.

2020 yılı verilerine göre 465 milyar dolara ulaşmış olan ve 2021’de %8,8 büyümeyle 500 milyar doları aşması beklenen kurumsal yazılım harcamaları, şirketlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinden istifade ederek verimliliklerini artırmada hangi seviyeye ulaştıklarını açıkça göstermektedir (Gartner, 2021).

Yarı iletken çip; bilgi ve iletişim teknolojilerinin temel mekanizmaları içerisinde, bölünebilir en küçük anlamlı değer olarak tanımlanan bilginin sayısallaştırılmak suretiyle taşınmasını, işlenmesini ve depolanmasını sağlayan yapıtaşı görevini üstlenmektedir. 1990’larda Uzakdoğu’da özellikle üretim alanında birçok gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde 2020 yılında 426 milyar dolarlık hacme ulaşan ve 2021’de küresel çip tedarik problemlerine rağmen 452 milyar dolar seviyesine çıkacağı öngörülen yarı iletken çip sektörü, günümüzdeki yüksek hacimli esnek üretim imkanlarını sunar hale gelmiştir (Semiconductor Industry Association, 2020: s.3). Yarı iletken çip, hem tasarım hem de üretim alt sektörleri bakımından bilgi ve iletişim teknolojileri içerisinde katma değeri en yüksek kategoridir. 1990 yılı ve sonrası bu sektörde yaşanan rekabetin bir sonucu olarak bilgi-iletişim ekipman ve hizmetlerinin maliyetinde de ciddi düşüşler meydana getirmiştir (Hart, 2010: s.3675). Buna bağlı olarak da son çeyrek asırda birçok internet hizmetinin düşük operasyon maliyeti ile hayata geçirilip bilgi toplama, iletme, saklama ve işleme faaliyetleri yürütmesi mümkün hale gelmiştir.

21. yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojileri çerçevesinde yaşanan dönüşümün en iyi örneği, bilginin üretim ve dağıtım noktası haline gelmiş olan akıllı telefonlardır. Bilgi ve bilgi-iletişim teknolojileri açısından büyük önem teşkil eden bu cihazların 2023 yılında dünyada 4,3 milyar kullanıcıya ulaşacağı öngörülmüştür (O’Dea, 2020). Birinci Dünya Savaşı’ndan günümüze iletişim teknolojilerinin bir parçası olan diğer taşınabilir telefonlardan farklı olarak akıllı telefonlar; yüksek hızda bilgi alışverişi sağlayarak teknolojik alanda bir çığır açmış olup insanların bilgi tüketim ve paylaşım alışkanlıklarını tamamen değiştirmiştir (Dunaway, vd., 2018: s.117). Bireyin elde ettiği ‘*dijital refah*’ karşılığında bilgi ve iletişim teknolojileri vesilesiyle akıllı telefonlar üzerinden sağlanan yoğun bilgi akışı, tıpta salgın hastalıkların durdurulmasından (technologyreview.com, 2019) iş hayatında şirketlerin faaliyet yürüttüğü en büyük platformların inşasına kadar (Schandler, 2013) insan hayatını her yönüyle kapsamaktadır.

Akıllı telefon özelinde bilgi ve iletişim teknolojileri için çizilen genel çerçeve, küresel bir kaynak olarak bilginin devlet açısından önem boyutunu anlamak için büyük ehemmiyet taşımaktadır. Kişisel bilginin üretildiği, toplandığı ve işlenerek çıktısının yeniden bireye ulaştırıldığı yegane unsur olan akıllı telefon; bilgi ve iletişim teknolojileri içerisinde üstlendiği rol ile aslında bilginin

bireyden başlayarak şirket, devlet ve devletlerarası düzeyde gözardı edilemeyecek bir kaynağa dönüşmesini sağlamıştır. Bu kaynağın devlet açısından önemini anlamak için “yumuşak güç” kavramını açıklamak gerekmektedir.

2. Yumuşak Güç Kavramı

Literatüre baktığımızda devletler ve bireyler için en önemli kavramlardan biri olan güç unsuru, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Joseph Nye, gücün sözlük anlamını bir işi yapma, başkalarını kontrol etme ya da onlara yapmak istemeyecekleri şeyleri yaptırma kabiliyeti olarak açıklamıştır (Nye Jr., 1990: s.154). Karl Deutsch ise, gücü çatışmalardan galip çıkma ve engelleri aşma kabiliyeti olarak yorumlamıştır (Deutsch, 1967: s.236).

Soğuk Savaş sonrası güç kavramı ile ilgili bir makale kaleme alan Joseph S. Nye Jr., eski dönemlerde geleneksel anlamda gücün tanımında kendine yer bulan askerî kuvvet ve fetih vurgusunun etkisini kaybettiğini, uluslararası çerçevede gücün coğrafya, nüfus ve hammadde yerine teknoloji, eğitim ve ekonomik büyüme faktörlerinin etkisine girdiğini ifade etmiştir (Nye Jr., 1990: s.154).

“Ulaşım ve iletişim maliyetlerinin düşmesi küresel piyasalarda devrim yaratmış, çok uluslu şirketler ekonomik aktivitelerini sınırların ötesine taşımıştır...- Dünya siyasetinin karşı karşıya olduğu yeni ikilemleri çözmek için geleneksel güç enstrümanları yeterli gelmemektedir. Etkili iletişim kapasitesi gibi yeni güç kaynakları...-, (bu ikilemlerle mücadele konusunda) daha uygun olduklarını kanıtlamıştır” (Nye Jr., 1990: s.161).

Bu dönemde değişen ve dönüşen uluslararası arenada gücün sermaye zengininden bilgi zenginine doğru geçiş yaptığını belirten Nye, bilgi tabanlı ekonominin yükselişiyle yeni bilgiye zamanında tepki göstermenin yalnızca üretimde değil, ekonominin diğer büyük sektörlerinde de önem arz ettiğini savunmuştur. Ayrıca askerî güç kapsamında bilgi ve iletişim teknolojilerinin istihbarat amacıyla da hem ekonomik ve siyasî hem de askerî bilgi üretiminde kullanıldığını söylemiştir. Uluslararası sistemdeki yeni yönelimler ve bu yönelimler sebebiyle güç kaynaklarının farklılaşması, uluslararası ilişkilerde gücün de farklı bir açıdan ele alınması ihtiyacını doğurmuştur. Buna bağlı olarak bir devletin diğer devlete ya da devletlere kendi istediğini ister hale getirmesi tanımı üzerinden “yumuşak güç” söylemi ortaya çıkmıştır (Nye Jr., 1990: s.166).

Joseph Nye çalışmalarında yumuşak gücü kültürel, ideolojik ve kurumsal olmak üzere üç başlık altında toplamaktadır. Ancak bu başlıklar dışında farklı ve yeni ayrımlar da ortaya konabilir. Nitekim bu anlatılanlara paralel olarak bir sonraki bölümde, çalışmanın önemine vurgu yaptığı bilgi ve iletişim teknolojilerinin güç unsuru olarak politik ekonomi açısından devleti nasıl etkilediği anlatılacaktır.

2.1. Uluslararası Politik Ekonomide Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Güç Unsuru olarak Devlete Etkileri

Teknoloji, her daim uluslararası ilişkiler disiplininin merkezinde yer almıştır (McCarthy, 2015: s.1). 1919’da Büyük Britanya’da Aberystwyth Üniversitesi tarafından açılan ilk uluslararası siyaset kürsüne başkanlık eden Alfred Zimmern, uluslararası ilişkiler disiplininin inşasında modern iletişim teknolojileri ve endüstrileşmenin merkezde yer aldığını, uluslararası bütünleşmenin de genelde teknolojik inovasyon, özelde küresel iletişim hacminin artması ve daha kolay hale gelmesinin bir sonucu olduğunu ifade ederek disiplinin daha ilk yıllarından beri teknoloji ile iç içe olduğunu göstermiştir (Osiander, 1998: s.417). İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası ilişkileri şekillendiren kilit şahsiyetlerden Hans Morgenthau, teknolojik gelişmenin üretken olduğu kadar yıkıcı tarafının da bulunduğunu ileri sürerek dünya savaşının acı tecrübelerini teknolojide elde edilen sıçramalarla ilişkilendirmiştir (McCarthy, 2015: s.2). Küreselleşmenin ikinci dalgasıyla birlikte internet gibi yeni iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması

ise, uluslararası ilişkilerin bilhassa bilgi ve iletişim teknolojileriyle daha yakından münasebet kurmasına yol açmıştır.

Bilgi teknolojilerinin esasen tarafsız olduklarını söylemek, hafife alıcı olmaktan çok müsamahakâr, serbest bir yargı olacaktır. Onlar iyi veya kötü, sağ veya sol, açık veya kapalı sistemler şeklinde belirli bir değere eğilim göstermezler. Bir bakıma eğilimleri insanlar tarafından sağlanan bir tarafsızlık içerisindedirler. Bilgiye değer yükleyen insanın ta kendisidir. Bilgiyi siyaset sahnesiyle buluşturup onu iyi ya da kötü olarak yaftalayan da bireyler ve organizasyonlar olmuştur. Bu itibarla bilginin tarafsızlığı her yöne açık bir serbestlik içerisindedir, böylece demokrat veyahut otoriter aktörün bilgiyi nasıl görüyorsa öyle kullanması mümkün hale gelir. Bilginin ve onu üretip akışını sağlayan teknolojilerin tarafsız olduğu öncülüyle harekete geçmenin kayda değer bir faydası vardır. Bu öncül, bilgi teknolojilerinin insanların seçim yapma hakkını elinden aldığı yönündeki determinist yaklaşımlardan kaçınmamızı sağlamaktadır. Daha olumlu bir biçimde söyleyecek olursak, tarafsızlığın kabulü, bizi insana ve onun bilgi teknolojilerini nasıl kullanıp kullanmadığına odaklanmaya zorlamaktadır. (Rosenau, 2002: s.275)

Teknolojinin ve hatta bilgi-iletişim teknolojilerinin uluslararası ilişkiler içerisinde kavramsallaştırılma çabaları yeni değildir. Tarih boyunca her zaman insan ve çevresinde yer almış olan teknoloji, 20. yüzyılın başından itibaren uluslararası ilişkiler disiplininin konu aldığı anarşi, egemenlik ve güç gibi olguların kavramsal çerçevesini değiştirecek nitelikte atılımlara sahne olmuştur. Güç olgusu özelinde bilgi ve iletişim teknolojileri ise uluslararası güç dinamiklerini etkilemiş, güç dağılımını değiştirecek ölçüde değişim hareketleri meydana getirmiştir (McCarthy, 2015: s.2).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin son çeyrek asırdaki gelişimi vasıtasıyla önemli bir güç kaynağı haline gelmiş olan bilgi ya da onun bölünebilir en küçük işlevsel unsuru olan veri (Schroeder, 2018: s.128), devlet ve bireyi her yönüyle saran yeni alt ürünler doğurmuştur. İnternetin keşfi ile etkisi giderek artmakta olan bilgi-iletişim teknolojileri ve ortaya çıkardığı alt ürünler, uluslararası politik ekonominin çalışma alanı içerisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. (Al ve Katıtaş, 2017: s.28)

Çalışmanın ilk kısmında açıklanan bilgi akışları, Rosenau'nun ifadeleri temel alınacak olursa ancak devlet, toplum, şirket, organizasyon ya da bireyin ona yüklediği anlam veyahut onu kullanma metodu çerçevesinde iyi ya da kötü şeklinde tanımlanabilecektir. Nitekim bilgi ve iletişim teknolojilerinin yıkıcı hale gelmesi de yine onu kullanan devlet ya da bireyin tercihleriyle mümkün olabilecektir. Bu bakımdan bilgi, aslında Joseph Nye'in yumuşak güç tabirine uygun güç unsuru veyahut güç davranışları ortaya çıkarabildiği gibi, geleneksel güç kavramı olarak da sınıflandırılabilir güç kaynakları üretebilmekte, güç davranışları tasarlayabilmektedir. Ancak bu çalışmada devlet açısından bilgi ve iletişim teknolojilerinin yumuşak güç kavramını nasıl etkilediği konu alınmaktadır.

Bir toplumun askerî silahları ve stratejileri, genelde o toplumun siyasî, ekonomik ve en önemlisi teknolojik durumunu yansıtmaktadır (Berkowitz, 1997: s.60). Bu durum, bugün toplumların kendi bilgilerini üretip üretmedikleri, bilgi akışlarına hakim olup olmadıkları soruları üzerinden yeniden değerlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Devletler artık sahip oldukları efektif bilgi üretim mekanizmaları ve biriktirmeyi başardıkları nitelikli veriler ile siyasî, ekonomik ve tabii ki teknolojik üstünlüklerini göstermektedir. Bilgi akışları üzerindeki hakimiyet, giderek dünyadaki doğal kaynaklar üzerinde tesis edilen otorite kadar önem teşkil eder hale gelmektedir. ABD'nin uluslararası sistemdeki en kuvvetli rakibi olan Çin'e ait bilgi ve iletişim hizmetlerinden rahatsız olmasının en büyük sebebi de budur (Rubio, 2019).

Bilgi, çalışmanın başında karşılaştırıldığı petrolden farklı olarak birey veya toplulukların tercihleri, davranışları, alışkanlıkları hakkında önemli detaylar barındıran bir değer olarak devletlerin gücünü artırmak üzere yüzyıllar boyunca kullanmış olduğu bir kaynaktır. Doğal kaynakların korunması için askerî gücünü devreye sokan devletler, bilgi akışının kontrolü konusunda ise doğal kaynaklara

kıyasla çok daha geç reaksiyon almıştır. Zira bilgi, geleneksel kaynaklardan farklı olarak harcandıkça tükenen değil, sürekli biriken bir doğaya sahiptir. Tarih boyunca bilgi akışı durmaksızın devam etmiş, akış debisi hiçbir zaman azalmamış, aksine katlanarak artmıştır. Bilgi ve bilgi akışının korunması mevzusu da aslında kaynağın gitgide varlığını artırmasıyla doğru orantılı olarak devlet, şirket ve toplumların gündeminde üst sıralara yükselmiştir.

Bilgi ve onun toplanıp işlenmesinde rol oynayan teknolojilerinin yumuşak güç ile ilişkilendirilmesi ise, en başta yumuşak gücün tanımlanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bir devletin kendi istediğini diğer devletlerin de istemesini sağlaması, yani askerî kuvvet veyahut sert bir güç davranışı göstermeden kendi istediğini diğer devletlere yaptırmayı, bugün veri akışına hükmeden otoritelerin sıkça başvurduğu bir yöntem haline gelmiştir. Bu konuda literatüre geçmiş en meşhur vaka, Rusya'nın 2016'daki ABD başkanlık seçimlerine müdahalesidir (Nye Jr., 2017; Allcott ve Gentzkow, 2017: s.212). Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı sonrası ideolojik temeller üzerinden dünyanın muhtelif coğrafyalarında sert güç yerine yumuşak güç unsurlarıyla varlık göstermeyi başarmıştır. Buna mukabil Rusya'nın bilgi ve iletişim teknolojilerinden istifade ederek kurduğu dijital kuvvetler ile günümüz uluslararası sisteminin en kuvvetli ülkesinde kendi istediklerini sert güce başvurmadan gerçekleştirdiği ileri sürülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken ise, yaşanan hadisenin akabinde Rusya'nın umduğu sonuca ulaşamaması ve genel anlamda yumuşak gücünü olumsuz etkileyecek bir durumla karşı karşıya bırakılmasıdır (Nye Jr. J, 2017). Bu durum, ABD'nin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak kendisine karşı harekete geçirilen bir yumuşak güç mekanizmasına nasıl reaksiyon verdiği ve kendi toplumuna karşı hangi güç unsurlarını harekete geçirdiğini göstermesi bakımından büyük ehemmiyet taşımaktadır. Öyle ki ABD, kendi kontrolünde tuttuğu bilgi akış sistemleri üzerinden iç siyasetini etkileyebilecek bir tehditle yüzleşmek durumunda kalmıştır.

Bilgi ve teknolojinin uluslararası ilişkilerde bir güç unsuru olarak kavramsallaştırılmasında uluslararası politik ekonomi perspektifi önemli avantajlar sağlamaktadır. Ulusal-uluslararası ekonomi ve ulusal-uluslararası politika alanlarının bir arada ve karşılıklı etkileşimiyle oluşan uluslararası politik ekonomi, teknoloji ve teknolojinin öncü geliştiricisi konumundaki çok uluslu şirketleri inceleme alanı içerisine dahil eden bir bilim dalıdır (Al, 2015: s.154). Olaylara tek yönüyle değil, hem ekonomik hem de siyasî açılardan ele alması bakımından UPE, bilgi ve teknolojinin güç unsuru olarak devlet, toplum ve birey katmanlarında ayrı ayrı ele alınabilmesini sağlamaktadır.

Politik ekonominin bir mevzuya farklı analiz seviyeleri üzerinden yaklaşması, 2017'deki Toshiba örneği üzerinde en iyi şekilde etkisini göstermiştir. Japonya'da köklü bir geçmişe sahip olan Toshiba, bilgi ve iletişim teknolojileri açısından kritik öneme sahip olan yarı iletken çip üretim birimini 2017 yılında ekonomik gerekçelerle satışa çıkarmak istediğinde, potansiyel alıcı olarak Çinli firmalar ile karşı karşıya kalmıştır. Uluslararası sistemin yeni süper gücü olmaya aday Çin, yarı iletken çip alanında sahip olduğu teknolojik bilgiyi birkaç misline katlayacak olan bu satın alım fırsatı için mümkün olan en iyi şartları sağlayacak olsa da kısa süre içerisinde ABD ve Japonya'nın ulusal güvenlik kaygılarıyla engellemelerine maruz kalacağı düşünülmektedir (scmp.com, 2021) (asia.nikkei.com, 2021). Meseleye şirketler düzeyinden bakıldığında, herhangi bir sektörde birbiriyle rekabet içerisinde olmayan iki kurumun karşılıklı menfaatini gözeterek şekilde ideal bir satın alım gerçekleşmesi mümkün görünmektedir. Ancak devlet düzeyinde yürütülecek bir analiz, ABD'nin bilgi ve iletişim teknolojilerinde kilit rol oynayan yarı iletken çip endüstrisini sistemdeki en kuvvetli rakibine alan açacak bir ticari anlaşmanın gerçekleşmesini istemediği, sahip olduğu değerli güç unsurlarından ödün vermemeyi tercih ettiği görülecek ve ABD'nin rasyonel bir davranış içerisinde olduğu anlaşılacaktır. Öte yandan yine yumuşak gücünü devreye sokarak ülkesi dışındaki yetişmiş yarı iletken çip uzmanlarını anakaraya geri döndürme mücadelesi veren Çin, günümüz uluslararası ilişkilerinde bilgi üretimi, toplanması ve işlenmesi

süreçlerinde kontrolü ele geçirmek için ne tür güç davranışları sergilenebileceği sorusuna değerli cevaplar üretmektedir (asia.nikkei.com, 2021).

3. Bilgi Yedieminliği Kavramı

İçerisinde bulunduğumuz bilgi çağında verinin toplanması, analiz edilmesi ve bir ürüne dönüşmek üzere kullanılması, insan hayatını hemen her yönüyle etkilemektedir. Verinin ürüne dönüşme sürecinde kullanılan algoritma ve benzeri mekanizmaların giderek kuvvetlenmesi ise, bilgiyi toplayıp kullanan insan grubu, şirket ve devletlerin de doğru orantılı bir biçimde güçlerini artırmasına sebep olmuştur (Balkin, 2016: s.1185). Bir bakıma bilgi ve iletişim teknolojileri, yalnızca devletler için değil, bilgi akışında kavşak rolü üstlenen çok uluslu şirketler için de ciddi bir güç unsuru haline gelmiştir. Şirketler, çoğu zaman devletlerin etki alanı dışına çıkmaları mümkün olmasa da biriktirdikleri bilgiden kendi kurumsal çıkarlarını gözeterek istifade etmelerini engelleyecek hiçbir kısıtlamaya maruz kalmamaktadır. Bu hususta Balkin'in Uber örneği, şirketlerin elde ettikleri veriyi 'Tanrı Görüşü' tabir edilen bir bilgi silahına dönüştürdüğünü ve bu silahı ticari rakiplerine ve hatta masum bireylere yöneltebildiği gerçeğine vurgu yapmaktadır (Balkin, 2016: s.1187).

Yediemin kavramı, bir malın sahibi teslim alana dek muhafaza edilmek üzere teslim edildiği yer veya kişiyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Bilgi yediemini, hususen dijital bilginin yedieminliği kavramı ise, bilgisayar bilimi ve milletlerarası hukuk profesörü Jonathan Zittrain ile anayasa hukuku profesörü Jack Balkin tarafından geliştirilmiş bir kavramdır. Geleneksel mânâda yedieminlik müessesesini kanunen teknoloji firmaları için uyarlamayı teklif eden Zittrain ve Balkin, nasıl bir doktor, psikolog veyahut hastane bireyin bilgi güvenliği hususunda belirli kanunî yükümlülükleri yerine getirmek zorunda ise, benzer şekilde Google, Facebook ve türevi şirketlerin de toplayıp işledikleri bilginin emanetçileri olarak tanımlanarak sorumluluk üstlenmeleri gerektiğini savunmaktadır (Balkin, 2016: s.1209; Zittrain, 2018: s.335).

Bireyin profesyonel ilişki içerisinde olduğu avukat, doktor veya psikologların da birer bilgi emanetçisi olduğunu belirten Balkin, temelleri çok eski dönemlere dayanan profesyonel ilişki sürecinde müşteriden elde edilen bilginin yine müşteri lehine kullanıldığı, aksinin gerçekleşmesi halinde özel hayatın gizliliğini ihlale kadar kötü sonuçların ortaya çıkabileceğini belirtmektedir. Öte yandan bilgi çağında bireyin günlük hayatının bir parçası haline gelmiş olan arama motorları, sosyal ağlar, internet sağlayıcıları, mobil operatörler ve yazılımlar, birer bilgi yediemini olarak faaliyet göstermelerine karşın kanunen bireyin şahsına ait bilgiler üzerindeki haklarını görmezden gelerek emanete hakkı ile sahip çıkmamaktadır (Balkin, 2016: s.1221).

Dijital çağda insanlar, kendilerine ait veriyi toplayan ve topladığı veriyi kendilerine karşı kullanan dijital işletmelere giderek daha bağımlı hale gelmiştir. Şirketler, son kullanıcının ne yaptığını tahmin etmek ve kontrol etmek için topladıkları veriyi kullanmakta, hatta veriyi reklam veren işletmeler gibi üçüncü şahısların erişimine açmaktadır. Dijital firmalar öncelikle insanları, verileri konusunda kendilerine güvenmeye davet etmektedir. Kullanıcılar bu güven teklifini kabul ettiğinde ise, şirketlerin kişisel verilerini nasıl kullanacağı, verinin şirketteki güvenliği (veyahut güvensizliği) ve şirketin verileri başkalarıyla paylaşması ya da satması hususunda korumasız hale gelmektedir. Balkin; bilgi kapitalizmi nedeniyle ortaya çıkan dijital firmalara bağımlılık ve bilginin korunaksız hale gelmesi sorunlarına çözüm olarak son kullanıcı verisi toplayan şirketlerin yasalara göre bir bilgi yediemini pozisyonunda hesap verebilir olması fikrini ortaya atmıştır (Balkin, 2020: s.11).

Dijital teknoloji firmaları, hayatın birçok alanında insan faaliyetlerinin bir parçasıdır. Böylece insanın alışkanlıkları, davranışları, iletişimde olduğu diğer insanları ve hatta vücut özelliklerini öğrenebilen işletmeler, kendi operasyonları hakkında ise kullanıcıları yeterince bilgilendirmemektedir. Balkin; şirket ve kullanıcı arasında ortaya çıkan bilgi asimetrisi nedeniyle insanın şirketler karşısında müdahaleye açık hale geldiğini ve kendisine ihanet etmeyeceği ve kandırmayacağı hususunda şirketlere güvenmeye mecbur kaldığını vurgulamaktadır. Taraflar

arasındaki bilgi asimetrisi dışında şeffaflık sorununa da değinen Balkin, gizlilik ayarlarını karmaşık hale getiren şirketlerin ne zaman, nerede, hangi veriyi topladığını bilmenin mümkün olmadığını, bununla birlikte dijital platform algoritmalarının kullanıcıyı daima daha fazla veri üretmeye teşvik edecek şekilde yazıldığını ileri sürmektedir. Bu durumda taraflar arasında güç dengesizliği ortaya çıkmaktadır. Kullanıcı, her zaman şirketlerin manipülasyonlarına maruz kalabilecek bir pozisyonda gelecekte sonuçlarının neler olabileceğini bilemeden daha fazla veri üretmektedir. Buna rağmen son kullanıcı verilerinin güvende olduğunu taahhüt eden şirketler, insanlara dijital hayatlarını kendilerine teslim edebilecekleri konusunda ikna etmeye çalışmaktadır (Balkin, 2020: s.12).

Mevcut durumda şirketler, bilgi güvenliğini güvence altına almak amacıyla hizmet şartları ve gizlilik politikalarını yenilemekte, muğlak ifadelerle oluşturulan son kullanıcı sözleşmeleriyle kesin taahhütler vermekten kaçınmaktadır. Balkin, dijital bilginin toplanması, işlenmesi, korunması veya satılması hususlarında sözleşme usulü bir taahhüdün yeterli olmadığını savunmakta ve yasal olarak bağlayıcılığı daha kuvvetli taahhütler oluşturmak için bilgi yedieminliği yükümlülüklerine başvurulması gerektiğini belirtmektedir (Balkin, 2016: s.1199).

Yediemin kelimesi, güvene dayanan görev anlamına gelmektedir. Kavramın Latin dilindeki karşılığı da “güven” anlamını taşımaktadır (Berger, 1953: s.471). Genel mânâda yedieminlik kavramı ise, bir kişiye karşı hususi sadakat ve güvenilirlik yükümlülüğü üstlenen tarafı tarif etmektedir. Yediemin, kanunen yükümlülükler sahip olduğu kişinin çıkarlarını gözetmek zorundadır. Bunun da ötesinde yedieminlik görevini üstlenen taraf, yükümlü olduğu kişi için en faydalı olacak yönteme başvurmaya mecburdur. Kişi, müşteri ya da kullanıcı, yediemine tümüyle güvenirken karşı tarafın ise bu güvene ihanet etmemesi onun en temel görevi sayılmaktadır (DeMott, 1988: s.882).

Jack Balkin, her ne hizmet sağlıyor olursa olsun son kullanıcı verisi toplayan teknoloji şirketlerinin kanunen bilgi yedieminini kabul edilmesi ve müşteri ya da kullanıcı ile profesyonel bir ilişki içerisinde olması nedeniyle onun çıkarlarına ters düşecek bir faaliyet yürütememesi gerektiğini ileri sürmektedir (Balkin, 2016: s.1209). Balkin’e göre bilgi yediemininin temelde son kullanıcıya karşı üç vazifesi bulunmaktadır; yasal yükümlülük, gizlilik mükellefiyeti ve sadakat yükümlülüğü. Yasal yükümlülük ve gizlilik mükellefiyeti, teknoloji şirketlerine müşterilerinin verisini gizli ve güvenli tutma görevini yüklemektedir. Verinin gizli ve güvenli tutulması görevi, sadece teknoloji şirketiyle sınırlı kalmayıp verinin ulaştığı diğer yasal taraflara da taşınmaktadır. Verinin ulaştığı kişi, kurum ve kuruluşun veri gizliliğini sağlayacak etik değerlere sahip olup olmadığı, veriyi koruyup koruyamayacağı gibi durumlar da yine teknoloji şirketi tarafından kontrol edilmelidir. Son olarak sadakat yükümlülüğü ise, şirketlerin topladıkları veriyi son kullanıcı ya da müşterilerinin aleyhine kullanmayacaklarını taahhüt etmeleri manasına gelmektedir. Balkin, bu görev tanımlaması sayesinde son kullanıcı anlaşmaları ve gizlilik politikalarının kapsamı dışında kalan son kullanıcı verisinin korunmasına yönelik sorumlulukları bilgi yedieminliği kavramıyla dijital teknoloji şirketlerine yüklemeyi teklif etmektedir (Balkin, 2020: s.14).

İlk olarak Kenneth Laudon tarafından ortaya atılan ve 2014’ten günümüze Jack Balkin’in makaleleriyle detaylanarak dijital teknoloji çağında akademik camiaya ışık tutan bilgi yedieminliği kavramı, uluslararası ilişkiler, bilgisayar bilimi ve hukuk alanlarında birçok çalışmaya önyak olmuştur. Ancak geleneksel mânâda yedieminlik ünvanının ticari işletmeye yüklediği vazifelerin dijital bilgi toplayan şirketlere uygulanabilirliği mevzuu ciddi biçimde tartışılmaya devam etmektedir. Bu hususta Lina M. Khan ve David E. Pozen’in çalışması, dijital bilgi yedieminliği fikrine eleştirel bakış açısıyla yaklaşarak bilginin ticari emellerle kullanımını internet şirketleri perspektifinden ele almaktadır.

Khan ve Pozen’e göre Balkin’in bilgi yedieminini konsepti, bir platform kurup topladığı veriyi işleyerek üçüncü parti kişi ve kuruluşlara satan internet şirketlerinin işletme mantığına ve

dolayısıyla hissedarlarına karşı görevlerine aykırı yükümlülükler getirdiğini ileri sürmektedir. Nitekim Balkin ve Zittrain'in akademik çalışmalarında yaptığı örneklemelere konu olan Facebook, Google, Uber ve Twitter gibi birçok internet şirketi Delaware eyaleti şirketler hukukuna göre kurulmuş, yöneticileri/çalışanları kanunen yalnızca hissedarlarının faydasını gözetmekle yükümlü şirketlerdir. Kanuna göre verisi toplanan kullanıcılara karşı ise benzer bir yükümlülüğün bahsetmek mümkün değildir. Bu noktadan hareketle Khan ve Pozen, Balkin'in bilgi yedieminliği kavramının kanunen uygulanabilirliğini tartışmaya açmıştır. Diğer taraftan kullanıcıların kişisel verisini emanet alan şirketlerin sorumlu bir bilgi yedieminini olarak davranış göstererek reklam faaliyetlerini yeniden gözden geçirmesi, kullanıcıların mahremiyetini güvence altına alması ve kullanıcılarını bağımlı hale getiren, dolayısıyla daha fazla veri paylaşmaya teşvik eden sistemini sınırlandırması uzun vadede işletme operasyonuna daha fazla katkı sağlayacağı çıkarımında bulunmuştur. Zira şirketler, kullanıcıların ciddi yatırımda bulunarak tasarladığı internet platformunu kullanma noktasında sürekliliği ve dolayısıyla daha fazla veri üretimini ancak karşılıklı güvende denge sağlanmasıyla elde edebilecektir. Khan ve Pozen, öne sürülecek reform ile bilgiden beslenen çok uluslu şirketlerin faaliyetlerini yürütmelerine engel teşkil etmeyecek, aynı zamanda kişisel verinin mahremiyetini göz önünde bulunduracak bir düzenleme için bilgi yedieminliği konseptinin geliştirilmeye devam etmesi gerektiğini savunmaktadır (Khan ve Pozen, 2019: ss.503-504).

Bilgi ve bilgi teknolojilerinin önemi, devlet ve piyasa düzeyinde olduğu kadar birey düzeyinde de henüz yeni çalışmalarla anlaşılmaya başlamıştır. Bireyin bilgi güvenliği ve şirketlerin bilgi kaynağı üzerindeki hakimiyetini konu alan bilgi yedieminliği kavramı, literatürde benzer çalışmalara imza atılmasının önünü açmış, dijital çağda bilgi teknolojileri özelinde yürütülecek araştırmaların siyasî ve ekonomik yönleriyle birlikte hukuk ve diğer disiplinlerin desteği alınarak çeşitlendirilmesi gerektiğini kanıtlamıştır. Bugün bilgi yedieminliği ya da bilgi emanetçiliği üzerinden yaşanan tartışma, yarın insan hayatının bir başka unsuruyla araştırmalara konu olmayı sürdürecektir. Bu itibarla bilginin ulaştığı her noktada araştırılmaya muhtaç yeni bir kavram ortaya çıkaracağı aşikardır.

4. Sonuç

1900'lerin ortalarında gerçekleşen üçüncü Sanayi İnkılabı, bilgi kavramı üzerinde tarihî dönüşümlere sebebiyet verecek iki icadın doğuşuna sahne olmuştur; verinin işlenerek ürüne dönüşmesini sağlayan bilgisayar ve veri toplamanın günümüz dijital dünyasındaki yegane yöntemin internet. Bu iki icat üzerine dizayn edilen yeni nesil bilgi teknolojileri, son çeyrek asırda siyasî, ekonomik, toplumsal ve ideolojik tartışmaların vazgeçilmezi haline gelmiştir. Zira bilgi teknolojilerinin üretim ve işlenişinde baş aktör olduğu bilgi, her geçen gün önemini artıran değerli bir kaynağa dönüşmüştür. Bu yeni kaynak, yaşanan siyasî ve ekonomik gelişmeleri açıklamada uluslararası politik ekonomi disiplinine büyük katkı sağlamaktadır.

Çalışmada, bilgi ve bilgi teknolojilerinin genel çerçevesinden bahsedilmiş, verinin toplanmasından bilgiye ve diğer ürünlere dönüşümüne kadar giden süreçte yaşanan gelişmelerin ortaya çıkardığı büyük finansal hacimli sektörlere değinilmiş ve bunların yumuşak güç kavramı ile nasıl ilişkilendirilebileceği üzerine görüş bildirilmiştir. İkinci olarak bilgi akışına yön veren şirketlerin, ellerinde tuttıkları değerli kaynağı bilginin asıl sahibine karşı kullanmasının önüne geçmek adına ortaya atılan bilgi yedieminliği konsepti ele alınmıştır. Bugün hâlâ bilginin üreticisi ve hak sahibinin kim olduğu, bilgi toplayan mercilerin onu nasıl kullanabileceği noktasında bilgi sahibinin söz hakkının olup olmadığı soruları üzerinde tartışmalar devam etmektedir. Bilgi yedieminliği veyahut emanetçiliği kavramı, bireylerin bilhassa siber alan içerisine bıraktığı yüklü bilginin güvenliği açısından üzerinde çalışılması gereken hukukî bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Anayasa hukuku profesörü Jack Balkin tarafından geliştirilen bilgi yedieminliği kavramı; nasıl bir avukat, doktor ya da psikolog müşterilerinin kendileriyle paylaştığı bilginin birer emanetçisi ise dijital verinin toplanması, analiz edilmesi ve bir ürüne dönüştürülerek satılması ya

da pazarlama faaliyetlerinde kullanılmasını amaç edinen teknoloji şirketlerinin de bilgi yediemini olarak son kullanıcıya karşı sorumlu olması gerektiği düşüncesinden hareketle ortaya atılmıştır. Teknoloji şirketlerinin kanunen bilgi yediemini sayılması gerektiğini savunan Balkin, son kullanıcı verisinin kullanıcıya karşı kullanımını engellemek, kişisel verinin gizliliğini yasal bağlayıcılığı olan yükümlülüklerle güvence altına almak için mevcut durumda düzenlenmiş gizlilik sözleşmeleri ve diğer anlaşmaların yeterli olmadığını belirtmektedir. Balkin'in önerisi, bilginin korunması ve gizliliği konusunda ortaya atılan fikirlerden yalnızca bir tanesidir. Bilginin hem devlet hem de şirket ve birey düzeyinde giderek daha fazla önem kazanmasıyla uluslararası politik ekonomi alanında bilgi konulu çalışmalara da daha çok ihtiyaç duyulacaktır.

Bilgi teknolojilerini sosyal bilimlerle bütünleştirme çabaları ne ilktir ne de son olacaktır. Ancak literatür, bilgi teknolojilerinin dinamik yapısını kapsamlı bir biçimde ele almayı başarabilen çalışmalar bakımından eksikliğini sürdürmektedir. Bilginin giderek akış debisini artırdığı, bireylerin her geçen gün daha fazla veri ürettiği günümüz dünyasında, bilgi ve iletişim teknolojileri ile onun devlet, piyasa ve topluma entegre ettiği teknik, ekipman ve hizmetlerin farklı analiz düzeyleri kullanılarak kavramsallaştırılması giderek daha büyük önem arz etmektedir. Bilgi teknolojileri üzerine yürütülecek yeni çalışmalarda, yaşanan siyasî ve ekonomik gelişmelerin bilgi akışı doğrultusunda hesaba katılarak incelenmesi kanaatimizce literatüre büyük katkı sağlayacaktır.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Birinci yazarın makaleye katkı oranı %50, ikinci yazarın makaleye katkı oranı %50'dir.

Yazarların Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışmanın yazarları araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma, Turnitin programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Al, A. (2015). "Politika-Ekonomi Kesişmesi: Yeni Bir Bilim Dalı Olarak Uluslararası Politik Ekonomi". *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1): 143-159.
- Al, A. & Katıtaş, G. (2017) Uluslararası Politik Ekonomi Var Olanın Fark Edilişi. Uluslararası Politik Ekonomi 1. Savaş Yayınevi, 3 – 46.
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). "Social Media and Fake News in the 2016 Election". *The Journal of Economic Perspectives*, 31(2): 211 - 235.
- Balkin, J. M. (2016). "Information Fiduciaries and the First Amendment". Faculty Scholarship Series, 49(4): 1185 - 1221.
- Balkin, J. M. (2020). "The Fiduciary Model of Privacy". Harvard Law Review Forum: 11 - 34.
- Berger, A. (1953). "Fiduciary, Encyclopedic Dictionary of Roman Law", *The American Philosophical Society*: 471 - 472.
- Berkowitz, B. (1995). "Warfare in the Information Age. Science and Technology", RAND Corporation.12(1): 59 - 66:
- DeMott, D. A. (1988). "Beyond Metaphor: An Analysis of Fiduciary Obligation". *Duke Law Journal*, 879: 879-924.
- Deutsch, K. W. (1967). "On the Concepts of Politics and Power". *Journal of International Affairs*, 21(2): 232 - 241.
- DOMO. (2020). *Data Never Sleeps 8.0*. <https://www.domo.com/learn/data-never-sleeps-8> (Erişim Tarihi: 23.03.2021)
- Dunaway, J. (2018). "News Attention in a Mobile Era". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 23(2): 107 - 109.
- Gartner. (2018). *Global IT Spending to Grow 3.2 Percent in 2019*. <https://www.gartner.com/en/newsroom/pressreleases/2018-10-17-gartner-says-global-it-spending-to-grow-3-2-percent-in-2019> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)
- Gartner. (2021). *Gartner Forecasts Worldwide IT Spending to Grow 6.2% in 2021*. Gartner.
- Grauer, M. (2001). *Information Technology*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences
- Hart, J. A. (2010). *Information Technologies and the Global Political Economy*. Oxford.
- Holst, A. (2019). *Smartphone users worldwide 2016-2021*. Statista: <https://www.statista.com/statistics/330695/number-of-smartphone-users-worldwide/> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)
- Ihara, K. (2019). *Taiwan loses 3,000 chip engineers to 'Made in China 2025'*. Nikkei: <https://asia.nikkei.com/Business/China-tech/Taiwan-loses-3-000-chip-engineers-to-Made-in-China-2025> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)
- Khan, L. M., & Pozen, D. E. (2019). "A Skeptical View of Information Fiduciaries". *Harvard Law Review*, 133: 498 - 541.
- McCarthy, D. R. (2015). *Power, Information Technology, and International Relations Theory*. Melbourne: Palgrave Macmillan.
- Nye Jr., J. S. (2017). *Information Warfare Versus Soft Power*. The Strategist: <https://www.aspistrategist.org.au/information-warfare-versus-soft-power/> (Erişim Tarihi: 26.03.2021)

- Nye Jr., J. S. (1990). "Soft Power". *Foreign Policy*, 80: 153 - 171.
- Osiander, A. (1998). "Rereading Early Twentieth-Century IR Theory: Idealism Revisited". *International Studies Quarterly*, 42: 409-432.
- Raconteur (2019), *A Day in Data*, Raconteur.net: <https://www.raconteur.net/infographics/a-day-in-data> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)
- Rosenau, J. N. (2002). "Information Technologies And The Skills, Networks, and Structures That Sustain World Affairs". (Ed. J. Rosenau ve J. P. Singh) *Governing Globalization: Power, Authority and Global Governance*. Cambridge.pp.275-288.
- Rubio, M. (2019). *Letter to Secretary Mnuchin*. https://cdn.voxcdn.com/uploads/chorus_asset/file/19273614/20191009_Letter_to_Secretary_Mnuchin_re_TikTok.pdf (Erişim Tarihi: 23.03.2021)
- Ryall, J. (2017). *Possibility of Toshiba sell-off to Chinese Firms Sparks National Security Fears in Japan*. South China Morning Post: <https://www.scmp.com/news/asia/east-asia/article/2082501/possibility-toshiba-sell-chinese-firms-sparks-national-security> (23.03.2021)
- Saijo, K. (2017). *Toshiba's fate tied to US-China Tussle for Chip Dominance*. Nikkei: <https://asia.nikkei.com/Politics/Toshiba-s-fate-tied-to-US-China-tussle-for-chip-dominance> (Erişim Tarihi: 25.03.2021)
- Schandler, T. (2013). *2013 Mobile Workforce Adoption Trends*. Forrester.
- Schroeder, R. (2018). "Big data: Shaping Knowledge, Shaping Everyday Life". (Ed. R. Schroeder) *Social Theory after the Internet*. UCL Press: pp.126 - 148.
- Semiconductor Industry Association. (2020). *2020 State of The US Semiconductor Industry*. SIA.
- SINTEF. (2013, Mayıs 2). *Big Data, for Better or Worse: 90% of World's Data Generated over Last Two Years*. Science Daily: <https://www.sciencedaily.com/releases/2013/05/130522085217.htm> (23.03.2021)
- Talbot, D. (2013). "Big Data from Cheap Phones". *MIT Technology Review*: <https://www.technologyreview.com/s/513721/big-data-from-cheap-phones/> (Erişim Tarihi: 19.12.2019)
- Zimmern, A. (1928). "The Prospects for Democracy". *International Affairs*, 7(3). 153 - 191.
- Zittrain, J. (2018). *How to Exercise the Power You Didn't Ask For*. Harvard Blogs: <https://blogs.harvard.edu/jzwrites/2018/10/29/how-to-exercise-the-power-you-didnt-ask-for/> (Erişim Tarihi: 26.03.2021)